

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

1 Novembre 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 308

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene

1 Teşrinisani 1930

büyük bir şevk ve heves ile asrî cemiyet hayatına atıldılar ve millî el işleri san'atları ve bilhassa asrî aile terbiyesi meş'eleleri ile ciddi bir surette meşğul olmaktadırlar . Bu cemiyetin bir de aylık bir mecmuası vardır ; müdiresi Emine Toptani Hanım ef. dirki son Balkan konferansında Arnavut kadınlarını muvaffakiyetle temsil etmiştir . Diğer taraftan münevver Arnaut gençleri de bir mecmua neşr ederler. İctimai inkılâp umdelerinin ve asrî hayat telekkilerinin organı olan bu mecmuanın ilk sahifesinde Alman şairi Goethenin şu misrai yazılıdır:

«Wir bekennen uns zu dem Geschlecht,
«Das aus dem Dunkeln ins Helle strebt».

*
* *

Arnavutlukta da zülmetten nura doğru koşan mefkûreci bir nesil yetişmiştir. Adriyatik denizinin şark kıyılarında da Türkiyada doğan inkılâp güneşinin kızıl alevleri yaniyor: Orada da yeni bir hayat doğuyor.

Çamlıca, Teşrinievvel 1930

B. Mercani

İHTİYAR MUHARRİR

Muharriri : Hüseyin Rahmi

Ma'bad ve hitam

Zihni gibi değersiz şeylerle dolu karma karışık sefil odada lekeli yeşil çuha örtülü yazı masasının önüne oturdu. Şişede akşamdan kalmış iki kadeh mayi'le sobaya kömür atdı. Fvvelâ dişlerini takdı. birkaç kırıntı geveledi. Sonra gözlüğünü geçirdi.

Kısa yazmaya, bir kova suya bir yüksük süt karıştırmaya, küçük cümlelere derin mahnalar sıkıştırmamaya, kaba vuzuhlardan kaçmaya senbolik ve eğin olmaya, kalemini amiyane ağır terkiplerden, kılışelerden silkmeye hasılı altmış beşinden sonra yeni mektebin hocaları torunlarından, aldığı derslere göre fikren kalemin geneleşmeye uğraşacakdı.

Yarım asrın sisleri çökmüş tarz tefekkür ve tarzı tahririle geniş geniş cümlelerin içinde aklına gelen irtibatsız, patavatsız, safdil, köhne fikirler savurmaya alışık kalemi bu şerait altında bunaldı

Damarlarında satırlarına raşeler akıtmak istedi. Fakat nabızları ağır ve fasılahıydı. Kanından sözlerine hararet vermeye uğraşdı lakin

hayat ösaresi vücudünde zahifeler gibi soğumuşdu. Dehayı tahrike vasıta sandığı sinirlerinde fırtınalar kaparmaya çalışdı. Hayır artık onlar, alestikiyetleri bozulmuş fersude siçimlere dönmüşlerdi. Bu korada insan makinasında artık hiç bir heyecana kabiliyet kalmamıştı.

*
* *

Bir yaz günü, dikenler, baldıranlar бүрүмүş mescit mezarlığına dönmüş bakımsız tozlu bahçelerinin bir köşesinde, biri birine yakın iki armut ağacının gölgesinde karı koca otururlarken tepelerinden aşağı çürük bir armut düştü.

Refikası meyveyi ayağıla iterek:

— Bey bu ihtiyar armut ağacı öteki genç fidanın babasıdır. Bakınız taze ağacın yaprakları taravetten nasıl, yem yeşil parlıyor, yaşlıninkiler paslanmış demir gibi nasıl renksiz, neş'esiz duruyor, meyvaları da öyle..

Oğul ağacın armutları ne güzel, ne penbe yapaklı.. dolgun, tatlı, lâtif kokulu..Baba ağacın meyvaları olmadan kurtlanıyor, çürüyüp dökülüyor.

*
* *

Her ağacın yaşına göre meyve verdiğini anlayan muharririn, bir mezar kesvetile bebeklerinin nurunu yutan göb çukurlarında iki katra kaynadı:

Tabiat çok zalimdir amma müsavatkârdır. Yaşayan her mahlûk bu neticeye doğru yürüyor. Biz sırımızı savuyoruz. Bu günün gençleri yarının ihtiyarlarıdır. Herşey muvakkat, her iki devrede birer seraptan ibaret..

Çok zamandan beri onun zihni böyle bir söz sarf edebilmek yakazsını göstermemişti.

*
* *

Bir kaç ay sonra soluk çarşafli ihtiyar bir kadın İstikbal gazetesinin idare odasından içeri girerek yaşlı gözleriyle memurun önünde durdu.

Sebebi müracaatını soran bir sert sesin nezaketsizliği karşısında ne diyeceğini biraz derleyip toplamaya uğraşarak:

— Üstünüze eyilik sağlık Umran Âli Beyin bir kolile bir bacağı tutmıyor, dili söylemiyor.

— Te'essüf ettim. Fakat hanım burası tabip muayenehanesi değil. Bir doktora müraca'at etseniz..

— Afvedersiniz doktora gidebilmek için bu-
raya gelmeğe mecbur oldum.

— Anlayamadım?.

— Buradan otuz lira kadar alacağı vardı..

— Haberim yok..

— Zevcimin cep defterinde öyle yazıyor.

Me'mur defterini karıştırarak:

— Bizimkinde öyle bir şey yazmıyor.

— Zevcim yalan yazmaz..

— Garip iddia muharrir olsunda yalan yazmasın. Umran Âlinin uğradığı bu hastalık neticesidir. zaten o çoktandır ne yazdığını ne dediğini bilmiyordu. Bir serhoşun defterindeki kayda inaniyorsunuzda benim sözüme itimad etmiyorsunuz. Hayli zamandır ona sadaka ne-
vinden para veriliyordu. Onlar hiç bir yerdeki alacaklarından on para brakmazlar., ölümleri dirimleri, hastalıkları, sarhoşlukları hep matbaa hesabıdır. Hiç biri çul tutmaz. Şimdi matba-
alar buhran içinde. Yazanlara bile para yetiştirtiler. Yazmayanlara, hastalara, amel-
mandelare nerede vereceğiz .

*
* *

Kadıncağız bir iki matbaa dolaştı. Onlar hiç sözünü dinlemeden kapıyı suratına kapıyıver-
diler. İstikbal idare memurunun nisbeten ne-
zaketi tebeyyün etti.

Bir kitapçıya uğradı. Tabi' Umran Âli ismi önünde birdenbire parlayarak:

— Bana üç defa madik etti.. Kitapları mahzende gömülü, eserleri kendinden evvel öldü. Beş tane satamadım..

— Satamadınsa yarısını bana ver. Ben top-
tan müşteri bulurum. İsteyen kitapçılar var.

— Bin beşyüz lira masarifi tabiyesi getir. kitapları vereyim..

— Canım insaf et bu adamın yüzünden bu âne kadar hiç bir para kazanamadın mı?

— Kazanamadım. Umran Ali beni mahv etti.. Onun eserlerinden kâr etmiş kitapçı var-
sa git onlardan iste..

*
* *

Umran Alinin sefaleti vefatı damlar altın-
da örtülü kalan faci'alara karıştı. Bir kaç ga-

zete hizmetlerini, meziyetlerini ta'dada yarım-
şar sütti ayırmak lütfünde bulundular..

Ölü yıkayıcıdan mezar kazıcağı kadar bü-
tün mortocıların kulaklarına:

— Paranın azlığına bakmayınız. Fukara cenazesidir.

İhtarını fıslanıyordu. Emektar muharririn son hizmetleri bile angariye şeklinde görüldü. Pek az bir cema'etle askin suratlar, hararetsiz du'alar arasında gömüldü.

Parmakları nasırlanmış kırk beş yıllık bu kalem mücahidinin son durağına bir küçük ni-
şane dikilmedi. Kabri düzeldi belirsiz oldu.

Nef'iye boğan, şinasinin mezarını gayip eden insanlar onu mu düşüneceklerdi.

Heybeli ada 29 Mayıs 340

TARZİ KADİM

Bir ama zulmetidir çeşmin için nuri şuhut ,
Bence medlûlü ademdir şu temasili vücut.

Bulurum kendimi amaki mezlette yine
Etmiş olsam bile eflâki maaliye suut,

Vok bu vahşet gehi hevfiye düşenlerde karar ,
Bir küçük sahada binlerce keşakeş meshut.

Çekeriz kahrını cebbari kadimin böyle
Giryе, şekva, gibi tedbirü tevekkül bi sut.

Akla , vicdana uyan merdumi nakâma değil
En küçük hazzı da hestii sefilin mev'ut.

Hırsı menfuri menafi ediyor her gün halk
Bu sanemhanede bir abit için bin mabut.

Dem gelir cebri meşiyetle fakat, ah fakat
Eder iblise teneffürle melekler de sücut

Meyli meş'umi tefehhüs bizi etmezdi tebah
Mümkün olsaydı tefekkürlere tayini hudut

Mantığın hükmüne oldum yine mantıkla muti
Göremem reddi zarnrîsini aklın merdut .

Ruhu Sadii hakimın bana rikkatle diyor:
« صبر کن کین دو سه روزی بسر آید معدود »

Tokadizade: ŞEKİP